

(Прес за РС, 5. 4. 2011)

Заједнички ентитет Бошњака и Хрвата наприје се звао Бошњачко-хрватска федерација, па је онда постао Федерација БиХ. Иза ове симболичке промјене назива крила се суштинска: од федерације два народа, ентитет је постао федерација 10 национално измијешаних кантона. С временом се омјер те мјешавине драстично измијенио на штету већ у старту малобројнијих Хрвата, па се под скраћеним називом Федерација у пракси све више подразумијевала бошњачка већина. А о хрватској мањини у Федерацији говорило се углавном на нивоу западнохерцеговачких кантона. Послије још једног несупјелог покушаја два ХДЗ-а да поврате нешто од хрватске конститутивности у Федерацији и БиХ, те ОХР-овог поништења одлуке ЦИК-а, назив Федерација изгубио је сваки смисао и треба га замијенити са Република "Бошњакинцко". У међународном инкубатору за вјештачко одржавања недоношчета БиХ, наспрам РС ће се можда ускоро наћи РБ.

Шта ли је високог представника мотивисало да ауторитарно арбитрира у унутрашњем спору у БиХ, упркос у посљедње вријеме више пута и са више страна (Брисел, Вашингтон, Москва, Београд, Загреб) понављаној тврдњи да Бошњаци, Срби и Хрвати морају равноправно сами да рјешавају своје проблеме? Тим више што су на хрватску неравноправност већ претходно били отворено упозорили ЕУ (М. Лајчак), Њемачка (А. Меркел), Хрватска (И. Јосиповић, Ј. Косор, В. Пусић). А ко би други имао ту моћ до ли Американци! Амбасадор П. Мун је, истина, и раније дипломатски изјавио да „трећи ентитет можда није најбоље рјешење за хрватску равноправност“, а затим накнадно дискретно поздравио антиуставни акт платформаша, али Валентин Инцко је очито већ раније интерно добио јасније и конкретније директиве у Амбасади САД у Сарајеву. Отуда и она његова изјава усред Загреба да су се „беиха Хрвати већ више пута одрекли трећег ентитета“ што је домаћине требало да подсјети да су томе пресудно кумовали управо Туђман и централа ХДЗ-а. А шта је, опет, мотивисало америчку администрацију да већ по који пут руши правду (равноправност) и правила (устав) у БиХ?

Прво, америчка дипломатија, због актуелних и предстојећих оружаних интервенција у узаврелом арапском свијету, поново глуми муслиманског пријатеља на споредном колосјеку у БиХ. Друго, та иста дипломатија наставља да ствара, манипулише и

привремено замрзава конфликте на стратешким тачкама по свијету. И, треће, Вашингтон и даље подрива ауторитет Брисела у рјешавању европских проблема на Балкану. У америчкој стратегији на овом простору ништа се није садржајно промијенило још од почетка 90-их, само што су методи нешто рафиниранији. Клинтон и Буш су радили без рукавица, Мун се у Сарајеву скрива иза Лагумџи је, Инцка, ОХР-а и ПИК-а, а Обама у Либији иза Саркозија, НАТО и Савјета безбједности УН. Међутим, док либијски побуњеници ултимативно понављају да им је западна подршка против Гадафија драгоцјена само под условом да западњаци не слијећу и не искрцавају се на њихово тло, а привремена војна управа у Египту гради интерне компромисе са Муслиманском браћом само да им бивши колонизатори не би дошли у помоћ, једино бошњачки муслимани дају предност иностраном протекторату над равноправним договором са комшијама. Мајоризација, јуче над Србима, данас над Хрватима, већ једном се осветила и њима и БиХ.

Наравно, ни „беиха“ Хрвати се вјероватно неће понашати баш као фигуре на шаховској табли Збигњева Бжежинског, а прве релативно благе реакције прије да су посљедица шока него аутентичан израз дубоке националне повријеђености. Више самосажаливо него демонстративно враћање мандата високом представнику, академски протести на Свеучилишту у западном Мостару, молитве по катедралама, најавна пасивне резистенције у кантонима са националном већином и сл., дјелују истина врло еуропски али ће опет ће више припомоћи пријему Хрватске у ЕУ него што ће импресионирати „каубоје“ који одлучују о судбини „дијаспоре“. Отуда долази успјех хрватске интернет мреже „Ми, сами“, која се противи даљој инструментализацији херцегбосанаца од стране матице.

Ипак, кључни проблем представља политичка подијељеност ионако невеликог националног корпуса. Ако су бошњачке партије успјеле хрватске „платформаше“ да намаме политичким функцијама поставља се питање зашто два ХДЗ-а нису била спремна да их мрвицом власти сачувају од искушења „издаје“. Отуда долази и међу Хрватима велика популарност Милорада Додика, који је комбинацијом мале коалиције у ентитету и велике у заједничким органима обезбиједио национално јединство, без којег нема одлучне и досљедне политике ни према Сарајеву ни према Бриселу и Вашингтону. Званична реакција два ХДЗ-а дјелује загонетно трома и млака.

Свјестан да је побједа платформаша само Пирова побједа, која ће трајније заоштрили односе и са Хрватима и додатно дестабилизирати БиХ, Б. Изетбеговић на питање београдског Данаса о узроцима хрватског незадовољства, износи предлог институционалних рјешења која би радо потписали и Човић и Љубић. А СДП-ов премијер Федерације Нермин Никшић чак каже: „Мораће се уважити и другачији погледи на ратна дешавања од оних која преовлађују међу Бошњацима, што је кључно да се Бошњаке престане перципирати као асимилаторе и мајоризаторе који као већина стално

искључују друге". Обојица то веле ни недељу дана након што су њихове странке (СДП-СДА) и лидери (Лагумџија и Тихић) урадили све сасвим супротно. Како то схватити?

Оријентална претворност Златка Л.? Западначка ароганција Патрика М.? Не ради ли се можда о америчкој пилули за привремено смирење Хрвата до већ дуго најављиваних „уставних промјена које ће понудити функционалнију БиХ“ на рачун уставног и територијалног статуса РС? Иако са различитих позиција, Бошњаци и Хрвати могли би се наћи поново уједињени у рушењу Дејтонског устава, наспрам Срба као усамљених дејтонских уставобранитеља. Приликом муслиманско-хрватског сукоба у јесен 93, САД и Њемачка су хитро реаговале Вашингтонским споразумом. Тренутни раскорак у односу на штићенике у БиХ сигурно их неће посвађати. Нагодиће се преко РС?